

אתיקה מקצועית רבעון האתיקה של לשכת עורכי הדין

הנחיות והחלטות הנחיות והחלטות ועדת האתיקה הארצית

תשלום הוצאות: אסור לעורך הדין לשאת בהוצאות הלקוח עד לקבלת הפיצוי

שאילתא הפונה מייצג תובעים בתיקי נזיקין. לטענתו, הואיל ולחלק מהתובעים אין אפשרות לממן את שכר חוות דעת המומחה הרפואי יש מקום שהועדה תאשר שעורך הדין רשאי לממן את שכר המומחה הרפואי, בתנאי שלאחר קבלת הפיצוי מחברת הביטוח יקוזז הסכום מן הפיצוי המגיע לתובע ויוחזר לו.

החלטה

- א.** מימון שכר המומחה הרפואי על ידי בא כוח התובע והמתנה עד לתוצאות פסק הדין עד גביית הסכום חזרה מהלקוח, הינם אסורים, ויש בהם משום הפרה של כלל 44 לכללי האתיקה.
- ב.** במקרים בהם מצוי התובע בחסרון כס, שמורה לו הזכות לפנות בבקשה לבית המשפט על מנת שיטיל את מימון הביניים של עלות חוות הדעת לפתחם של הנתבעים.
- ג.** אין בכך כדי למנוע מעורך דין במהלך העניינים השוטף לממן הוצאות מסוימות בהן חב הלקוח, ובלבד שהוא פועל לגבייתן מהלקוח תוך זמן סביר, ובלי תלות בתוצאות המשפט. (החלטה מספר את 197/09)

יחסי עורך דין לקוח: חתימת עורך הדין על התחייבות להעברת כספי הלקוח

שאילתא האם מותר לעורך דין, לבקשת לקוחו, לחתום על התחייבות בלתי חוזרת לפיה הוא מתחייב לשלם כספים לחברה המעניקה ללקוח שירותים רפואיים, מתוך הכספים הראשונים שיתקבלו אצל עורך הדין עבור הלקוח מחברת ביטוח כתוצאה מתביעת נזיקין.

החלטה אין כל מניעה לעשות כן אך יש להבהיר ללקוח את מהות התחייבותו הבלתי חוזרת כך שיבין כי איננה ניתנת לשינוי ועל-מנת שבתום הטיפול בתיק - לא תהיינה לו כל טענות כנגד עורך הדין. (החלטה מספר את 219/09)

הפסקת ייצוג: לאור משבר אמון עם הלקוח

עובדות עורכת הדין הפונה מונתה על ידי הסעד המשפטי לייצג לקוחה במספר עילות במסגרת בית המשפט לענייני משפחה. לעורכת הדין התברר שהלקוחה פעלה במקביל בערכאות הרגילות. מבלי ליידע אותה ועקב כך נוצר לדבריה משבר אמון בינה לבין הלקוחה.

שאילתא האם בנסיבות אלו רשאית עורכת הדין להתפטר מהמשך ייצוגה של הלקוחה?

החלטה כלל 13 לכללי האתיקה מתיר הפסקת הטיפול מכל סיבה המצדיקה את הפסקת הטיפול, ואין ספק כי משבר אמון בין עורך הדין לבין הלקוח הינו סיבה מספיקה להפסקת הטיפול.

בהתאם להוראות סעיף 13(ב) חובה היא לתת ללא דיחוי הודעה ללקוח על הפסקות הטיפול, ולהפסיק את הטיפול באופן שלא יפגע בענייניו של הלקוח. בהתאם להוראות סעיף 13(ג) ככל שהעניין תלוי ועומד לפני בית המשפט לא יפסיק עורך הדין לייצג את לקוחו אלא בכפוף להוראות כל חיקוק. (החלטה מספר את 229/09)

סעיף 53: הופעת עורך דין בבית המשפט בו התמחה

שאילתא הפונה הוסמכה כעורכת דין לאחר שהתמחתה בבית משפט השלום (תעבורה) בפתח תקווה. הפונה הגישה תביעה אישית בבית משפט לתביעות קטנות בפתח תקווה וסגן הנשיא העביר את התיק לבית משפט השלום בנתניה. הפונה מבקשת לדעת אם העברת התיק הייתה כשורה ועד מתי לא תוכל לייצג בבית משפט השלום בפתח תקווה בו התמחתה?

החלטה השאילתא אינה מעלה סוגיה אתית של עורכי דין, אלא סוגיה אתית של שופטים שבפניהם מופיעים מתמחים לשעבר.

אומנם סעיף 53 לחוק לשכת עורכי הדין עוסק בפסלות עורך דין, אולם העילות הקיימות בחוק אינן תואמות את המקרה המוצג על-ידי הפונה, מה גם שהחוק מדבר על פסלות עורך דין המופיע בפני שופט ספציפי ולא על העברת עניינו של עורך הדין לבית משפט אחר כפי שנעשה כאן. על הפונה לפנות בשאלה האמורה אל נשיא בית משפט השלום במחוז המרכז ולמנהל בתי המשפט ולא לוועדת האתיקה של לשכת עורכי הדין. (החלטה את 155/09)

שימוש בתקשורת על-ידי עורכי דין

עובדות המתלונן הגיש קובלנה פלילית פרטית נגד מרשו של הנילון, מנכ"ל חברה ממשלתית. המנכ"ל אינו משלם לנילון מכספו הפרטי אלא מכספי ציבור. לטענת המתלונן אין זה ראוי שהנילון יקבל מימון מכספי הציבור עבור הייצוג. עוד טוען המתלונן כי הנילון משתמש בעיתונאים אותם הוא מייצג כדי לקדם את ענייני לקוחותיו בכך שהעביר ידיעות לתקשורת לגבי התיק.

הנילון השיב שמטרת התלונה היא להלך עליו אימים ולמנוע ממנו לבצע את תפקידו כסניגור. וכי גם המתלונן אינו כוחל בשימוש בעיתונות ובתקשורת לשם קידום ענייניו המשפטיים בהליכים שמנהלים נגד לקוחותיו של הנילון. הנילון מציין שחברים רבים למקצוע עושים שימוש בתקשורת ומנהלים משפטים שלמים ובונים הגנות על גבי העיתונים. האם העובדה שהנילון מייצג גופי תקשורת צריכה לעמוד לו לרועץ ולמנוע ממנו לעשות שימוש בתקשורת? במקרה זה, אין ספק כי מקרה בו שופטת פוסלת עצמה מלדון בתיק נוכח התנהגות ב"כ הוא בעל עניין ציבורי וחדשה עיתונאית. הנילון לא העביר הידיעה אך גם אם היה עושה כן לא היה בכך עניין לתלונה ללשכה.

החלטה לגנוז את התלונה. ייצוג אדם אשר ייצוגו ממומן על ידי כספי ציבור אינו מהווה עבירה אתית. לעניין פרסום בתקשורת על ידי עורך דין נקבע כי אין פסול בכך שעורך דין מציג את עמדת הלקוח ברכים, ובלבד שהוא עושה כן במסגרת קידום עניינו המשפטי של הלקוח (וכמובן שלא בניגוד לדעתו). אכן, כאשר נדרשת הצגת העמדה המשפטית כלפי הציבור, עורך הדין הוא לא פעם הדובר המשפטי היעיל ביותר, ובלבד שיציג את עמדת שולחו בדרך מכובדת והולמת שאין בה דברי שבח עצמי ושאינה פוגעת באינטרס של הלקוח (עו"ד דרור ארד-אילון, "עורך הדין והתקשורת", **אתיקה מקצועית**, גיליון 21).

בעניין ההליך כיום, לא הוכח כי הנילון הוא שפנה לתקשורת וכן לא צורך הפרסום הרלוונטי. (החלטה מספר את 164/09)

חסיון: יועצת משפטית לשעבר של מועצה מקומית

שאילתא הפונה הייתה יועצת משפטית של רשות מקומית, ובמסגרת תפקידה עסקה בעניינים שונים הקשורים להסכם פשרה בשאלת ארנונה. לימים פוטרה, כשלבדבריה, עילת הפיטורין שנמסרה לה מפי ראש המועצה היא שאביה פעיל פוליטית עבור מתחרהו שהפסיד בבחירות.

הפונה זומנה לעדות בבית משפט בנוגע לפרשת הארנונה, והיא מבקשת לדעת האם המידע שברשותה ובכלל זה מסמכים חסויים, ואיך עליה להשיב עם הרשות לא הסירה את החיסיון.

החלטה הייעוץ המשפטי בכל הנוגע לעבודת הרשות המקומית (במובן רחב) הן כאשר למדיניות והן כאשר לנקיטת צעדים משפטיים מסוימים חסוי. הוא חסוי בין אם ניתן למליאת המועצה, לראש המועצה או למי מעובדי המועצה.

חריג לכך הוא כאשר הייעוץ נמסר בפומבי (למשל בישיבת מועצה), וגם אז גדר הפטור מהחיסיון הוא כגדר המידע שכבר נמסר ולא מעבר לכך. כל עוד המועצה לא מוותרת על החיסון, עורך הדין של המועצה אינו יכול להשיב בעניין מידע ומסמכים שקיבל, אסף או הכין במסגרת השירות המקצועי ואף לא בעניין עצות שמסר בקשר לכך. גם אם חלק מהייעוץ או מאיסוף המידע נעשה במישרין מול ראש הרשות, המנכ"ל או גורם ניהולי אחר ברשות - המידע חסוי כלפי מי שאינו חלק מן הרשות. השאלה האם מידע שהתקבל מגורם ניהולי כזה חסוי גם מפני הרשות עצמה - מחייבת עיון מדויק יותר, והתשובה תלויה בנסיבות (כפי שקבענו בעבר). התכתבויות בין באי כוח הצדדים לעניין הארנונה אינן חסויות. שונה הדבר, בכל הקשור לפיטוריה של עורכת הדין. בעניין זה היא לא מייצגת את העירייה אלא בעלת עניין ישיר, ומדובר במערכת היחסים ההדדית בינה לבין מעסיקה. ככל שמידע זה נוגע לתוכנו של השירות המקצועי - הוא חסוי. למשל, עורך הדין המתפטר או מפוטר מייצג בשל קו הפעולה המקצועי אינו יכול לפרט את חילוקי הדעות המקצועיים. מנגד, ככל שמדובר במידע "חיצוני" כי אז החיסיון הקבוע בסעיף 48 לפקודת הראיות אינו חל. למשל, כאשר עורך דין מפוטר מפאת גובה השכר - רשאי להשיב לשאלות בעניין זה. כאשר מדובר בפיטורין שנעשו בדרך שפוגעת בעורך הדין, כי אז יש לראותם כמעין מתקפה עליו, המסירה את החיסיון במידה הדרושה להגנתו (ובכלל זה הגנה על שמו הטוב וכיו"ב). גם אם לא נקט פעולה אקטיבית מטעמו, כאשר הוא נשאל בעניין זה הוא יכול להשיב באופן מלא (ול עוד אינו עוסק בתכני השירות המקצועי). כך, מותר לשאול להשיב מה הייתה סיבת פיטוריה. (החלטה מספר את 242/09)

התבטאות לא הולמת כלפי חבר למקצוע

עובדות הנילון והמתלונן ייצגו שני צדדים בהליך משפטי שהתנהל בבית משפט שלום. במסגרת ההליכים המקדמיים הגיש המתלונן בקשה למחוק את התביעה על הסף בשל התנהלות הנילון. בתגובתו לבקשה כתב הנילון את הדברים הבאים: "מזרר בעיני הח"מ התנהגות עו"ד המלומד אשר משקר בעיניים ואין לו מה לעשות מעבר לטרטור ב"כ התובע בבקשות סרק וזלזול במערכת בית המשפט. ... עו"ד המלומד יש לו כל הזמן לשקר ולרמות שכל המסמכים נשלחו אליו בדואר. ... ב"כ הנתבעים מתחכם ומגיש בקשות שקר וסרק...". לטענת המתלונן, לא ניתן לעבור בשתיקה על ביטויים כה חמורים המועלים בכתבי טענות כנגד חבר למקצוע. הנילון לא התייחס בתשובתו לביטויים הפוגעניים, למרות שנדרש לכך על-ידי הועדה. אלא טען שוב כי המתלונן הוא האחראי להתמשכות ההליכים בתיק.

החלטה להעמיד לדין את הנילון. התבטאויותיו של הנילון אינן הולמות, בעיקר כאשר הן מופנות כלפי חבר למקצוע ומועלות בכתבי טענות המוגשים לבית המשפט. בנוסף, בחר הנילון שלא להתנצל בפני המתלונן. (החלטה מספר את 246/08)

מותר לעורך דין לפרסם החלטה נציב תלונות הציבור על שופטים בתלונה שהגיש

שאלתא הפונה מבקש לדעת האם חל איסור כלשהו על פרסום החלטה נציב תלונות הציבור על שופטים בתלונה שהוגשה על-ידו כנגד שופט.

החלטה ככל שאין הוראה אחרת בדיון, ולכך לא נדרשנו, אין איסור אתי על הפרסום המבוקש, ובלבד שישמור על כבוד בית המשפט והשופטים וייעשה בצורה מאופקת ונאותה. (החלטה מספר את 145/09)

חסיון וסודיות: הגשת נוהל משטרתי פנימי "שמור" לבית המשפט בידי סניגור

שאלתא (1) האם מותר לסניגור להגיש לבית המשפט נוהל משטרתי פנימי המוגדר כ"שמור". (2) האם ניתן להגיש נוהל זה מבלי לחשוף את המקור.

החלטה לשאלה הראשונה, אפשרות זו אינה חסומה בפני הסניגור אלא שעליו לפעול למניעת פרסום וגילוי תוכנו של המסמך מעבר לנדרש, תוך אבחנה בין הבאתו לידיעת בית המשפט לבין חשיפתו ברבים ובפני צדדים או נוכחים אחרים. הדרך הנאותה, שאינה מעוררת קושי, הינה לפנות לבית המשפט על מנת שיתן הוראות מתאימות, כפי שהוא מוסמך לעשות, הן בדבר קבלת המסמך והן בדבר סייגים לפרסומו. מוכן שחובה ליידע את בית המשפט כי מדובר בנוהל המסווג כ"שמור".

השאלה השנייה מצויה בתחום סדר הדין הפלילי ודיני הראיות ולא בתחום האתיקה המקצועית. החלטה לענין קבילות ראיה ואופן הגשתה נתונה בידי בית המשפט בלבד ואין בידי הוועדה לקבוע עמדה לגביה. יצוין שמידע שהובא לידיעת עורך הדין עבור הלקוח במסגרת הייצוג הוא סודי מכוח כלל 19 לכללי האתיקה. השאלה אם הוא גם חסוי לפי סעיף 48 לפקודת הראיות תלויה בנסיבות שאינן מפורטות בענייננו, לפיכך לא נידרש לשאלה זו. ככל שעורך דין נדרש להתחייב בפני מוסר המידע, עליו לשאול עצמו אם יוכל לעמוד בהתחייבות, שכן מרגע שקיבלה על עצמו, חייב הוא לעמוד בה. (החלטה מספר את 227/09)

גבולות חובת הנאמנות ללקוח: שימוש במידע שהושג בעבירה לטובת הלקוח

שאיילתא עורך הדין הפונה מייצג נאשם בפלילי. אל עורך הדין מגיע פלוני המקורב לנאשם ומוסר לו מידע שבו יש פוטנציאל לזכות את הנאשם. פלוני השיג את המידע משיחות שקיים עם הורי המתלונן (שאינם עדי תביעה) תוך התחזות לאחר. תחת סיפור בכיסוי הבדוי הצליח פלוני להשיג ראיות בעלות פוטנציאל רב לטובת הנאשם. האם מותר לעורך הדין להשתמש בראיות אלו לטובת לקוחו.

החלטה בהעדר כלל פסלות ספציפי (כמו לגבי האזנת סתר), עצם העובדה שמידע הושג בעבירה אינו פוגע בקבילותו. בדרך כלל על עורך דין מוטל איסור להיות מעורב אישית בעבירה פלילית, וממילא אם הוא מעורב אישית בהשגת המידע בעבירה (אתית או פלילית) כי אז הוא מנוע מלהשתמש בה. לכל היותר הוא יכול להפנות את הגורם החוקר לכר את הדברים.

שונה הדבר, כאשר עורך הדין אינו מעורב בהשגת המידע (או שהמידע לא הושג בעבירה). במצב זה גוברת חובתו ללקוח, והוא חייב להשתמש בו. כל מה שהלקוח רשאי לעשות במצב כזה - עורך דינו חייב לעשות (אלא אם כן הלקוח אוסר עליו).

מצב שלישי הוא, כאשר מוסר המידע מתנה את מסירתו בתנאים. או אז עורך הדין יכול לשקול אם להסכים לתנאים אם לאו. משהסכים הוא ככל הנראה ככול בהם (בכפוף לכללי השתחררות חוזיים). בין עורך הדין לפלוני מוסר המידע אין יחסי עורך דין ולקוח. מוסר המידע פנה לעורך הדין כעורך דינו של הנאשם, וממילא בידיעה שחובתו של עורך הדין היא כלפי הנאשם. ככל שהוא מבקש יעוץ מטעם עצמו באשר למסירת המידע, הרי שעל עורך הדין לבחון אם אין חשש לניגוד עניינים. קרי האם הוא יכול בכלל ליעץ למוסר המידע בלי חשש לפגיעה בנאמנותו ללקוחו. לכן, בדרך כלל אין לראות במוסר המידע לקוח של עורך הדין, וחובת הסודיות והנאמנות הן כלפי הנאשם בלבד. (החלטה מספר את 169/09)

גישור: חסיון פנייה למגשר

עובדות שני צדדים מיוצגים שביניהם התעוררה מחלוקת, החליטו, בעצת עורכי דינם, לפנות לעורך דין פלוני כדי שישמש כבורר/מגשר. בסופו של יום עו"ד פלוני לא מונה כבורר/מגשר והמחלוקת הועברה לבוררת בפני עורך דין אחר. בבוררת זו מבקש בא כוח אחד הצדדים להעיד את עו"ד פלוני באשר לדברים שאמר לו בא כוח הצד שכנגד בעת שפנה אליו בבקשה לשמש כבורר/מגשר. בא כוח הצד שכנגד מתנגד לעדות בטענה שהדברים שאמר לעו"ד פלוני חסויים.

החלטה הליך הפנייה למגשר והאינפורמציה הנחשפת בפניו במסגרת פנייה זו כרוכים באמון מיוחד גם אם בסופו של דבר הגישור לא התבצע. האינפורמציה ניתנת בכוונה שתהא חסויה, והיא אמנם חסויה. (החלטה מספר את 238/09)

פרסומת: עורכי דין המשיבים ברדיו או בעיתון לשאלות של פונים

שאיילתא האם מותר לעורכי דין להופיע בתוכנית רדיו "קו המומחים" בה משיבים עורכי דין לשאלות הפונים בנושאים משפטיים. וזאת בהנחה שעורכי הדין אינם משלמים עבור השתתפות בתוכנית.

החלטה (1) אין איסור בכללי הפרסומת על קיום טור, או מדור של שאלות ותשובות, שבו עורך דין משיב לשאלות משפטיות המוצגות לו. בהרשע עורך דין שמיעץ כך, צריך לפעול בזהירות המתחייבת מהעובדה שמדובר ביעוץ פומבי, במידע ראשוני ובהעדר יחסי עורך דין-לקוח.

(2) כמובן שאסור לעורך הדין להשתמש ביעוץ מסוג זה לשידול ופרסומת עצמית לא ראויה, אולם לא נטען כי במקרה זה נעשה כך.

(3) השימוש בתואר "מומחה" וקדימונים החוזרים על שמם של עורכי הדין שוב ושוב מהווים פרסומת אסורה. לפיכך,

על עורכי הדין להתנות השתתפותם בתכנית בכך שלא יעשה שימוש בתואר מומחה ושלא יעשה שימוש חוזר בשמו במסגרת קדימונים. (החלטה מספר את 200/09)

כספים: חשבון פיקדונות יכול להיות משותף

שאיילתא (1) האם כספי לקוחות שהתקבלו אצל עורך הדין עבור הוצאות, או לשם העברה לצד שלישי, יכולים להיות מופקדים בחשבון פיקדונות כללי, או שמא יש לפתוח חשבון פיקדונות נפרד לכל לקוח ולקוח. (2) האם מותר למסור לבנק את פרטי הלקוחות שעבורם הופקד הכסף בפיקדונות הנ"ל, כנדרש בחוק למניעת הלכנת הון.

החלטה ביחס לשאלתך הראשונה, הדרך לנהל כספי לקוחות בח-ן נאמנות מפורטת בחוק לשכת עורכי הדין, חוק הנאמנות, חוק איסור הלכנת הון וחוקים נוספים.

בלי שהדבר יהווה הסבר ממצה, נבהיר כי כספי לקוחות שהתקבלו אצל עורך דין יכולים להיות מופקדים בחשבון פיקדונות כללי, בהתאם להוראות החוק לאיסור הלכנת הון.

באשר לציות להוראות החוק למניעת הלכנת הון לגבי גילוי זהות הנהנה בחשבון נאמנות שנפתח על ידי עורך דין: ככלל, קבלת כסף עבור לקוח מחייבת ליידע אותו שהפקדת הכסף בבנק בח-ן נאמנות כרוכה בגילוי זהותו של הלקוח. אם מתנגד הלקוח לכך - לא ניתן לקבל ממנו כסף כדי להפקידו בבנק. (החלטה מספר את 246/09)

כלל 25: מגע עם צד שכנגד מיוצג בעניין שבו אינו מיוצג

שאיילתא עורך הדין הפונה מייצג תלוי/יורשי מנוח בתביעת נזיקין נגד מספר גורמים בגין אחריות למותו. אחד הנתבעים הוא הקבלן הראשי של הפרויקט והחברה שבבעלותו ("הקבלן"), המיוצגים באמצעות באי כוח חברת הביטוח שלהם. עורך הדין פנה אל הקבלן, בשם העיזבון, בהתראה טרם תביעה, בגין חוב כספי שנתר כלפי המנוח עקב ביצוע העבודה במהלכה נהרג המנוח, וקיבלנו מהקבלן מענה ישיר, שלא באמצעות עורך הדין. כעת שואל עורך הדין האם יש מניעה לניהול משא ומתן ו/או כל קשר ישיר אחר עם הקבלן בנוגע לחוב הכספי, בהיותו מיוצג בתביעה הנזיקית.

החלטה השאלה אם מדובר באותו עניין תלוי לא רק בטיב הנושא, אלא גם בהיקף הייצוג של הקבלן. ככל שמדובר בתביעת עבודה שאינה קשורה לתביעת הנזיקין, וככל שעורך הדין אינו מייצג בענייני העבודה, כי אז אפשר לפנות גם במישרין לקבלן. במקרה של ספק תמיד טוב לפנות תחילה לעורך הדין המייצג את הקבלן בתביעת הנזיקין, אשר במקרה המתאים יוכל להפנות את השואל ישירות ללקוח שלו. (החלטה מספר את 247/09)

איסור שיתוף בהכנסות עם מי שאינו עורך דין

שאיילתא האם רשאי עורך דין להעביר לאדם אשר הפנה אליו לקוח 10% מכל הכנסה שהוא מקבל מאותו לקוח.

החלטה סעיף 58 לחוק הלשכה אוסר על עורך דין לשתף אדם שאינו עורך דין בהכנסותיו, "בתמורה לשירותים, סיוע או תועלת אחרת לעסקו". הביטוי "תועלת אחרת לעסקו" כולל גם הפניית לקוחות, ולכן חל איסור על הקצאת 10% מהכנסותיו של עורך הדין למי שאינו עורך דין ומפנה אליו לקוחות. (החלטה מספר את 252/09)

כלל 11: רכישת טובת הנאה אסורה בעניין שעורך הדין שימש בו ככונס נכסים

עובדות הנילון מונה על ידי בית המשפט ככונס נכס (ביחד עם חבר נוסף) על נכס שנמכר אגב הליכי גירושין. המתלונן רכש את הנכס, תוך שלשם כך הוא נעזר בשירותיו של הנילון שייצג אותו בהליכי הרכישה.

החלטה להעמיד לדין משמעתי! הנילון פעל בניגוד לכלל 11 עת בשמשו ככונס נכסים מטעם בעלת הנכס, נטל על עצמו את ייצוג הקונים וגבה מהם שכר טרחה מלא עבור ייצוגם בעסקת המכר. (החלטה מספר את 343/07)

הנחיות והחלטות ועדת שכר הטרחה עו"ד אליעזר פני-גיל יו"ר הועדה

דברי הקדמה: נושא שכר הטרחה הפך בשנים האחרונות להיות בעייתי יותר ויותר; ככל שנוקף הזמן, כך הולך וגדל מספרן של הפניות לוועדת שכר הטרחה. חלק ניכר מהפניות הן של לקוחות המתלוננים על עורכי דין שמייצגים ו/או שייצגו אותם, אחרות הן פניות של עורכי דין הנדרשים לחלוקות בינם לבין חבריהם למקצוע. בחרנו להביא בפניכם מקצת ההחלטות שהתקבלו בוועדה בעקבות פניות מסוגים אלה, כמו גם פניות המגיעות מערכאות שיפוטיות למיניהן.

מכל שיפורט להלן, עולה תמונה המתארת מצב של "סנדלרים הוולכים יחד": אנחנו עורכי הדין, מייצגים נאמנה את לקוחותינו ושומרים על זכויותיהם; אך ככל שמדובר בזכויות שלנו עצמנו, בזה אנחנו כפי הנראה חלשים יותר. נא עיינו במפורט להלן, ותוכלו ללמוד מטעויותיהם של אחרים.

להלן יובאו תמצית ההחלטות שניתנו מתוקף תפקידה השלישי של הועדה:

1. הועדה אינה עוסקת בפניות שיש בהן חילוקי דעות עובדתיים מאחר שהועדה אינה מהווה גוף שיפוטי שניתן להגיש לו ראיות ולקבוע מהימנות (החלטה מספר שכ"ט 47/07).

2. ועדת שכר הטרחה אינה מוסמכת להכריע במחלוקת פרשנות של הסכם שכר טרחה. (החלטה מספר שכ"ט 117/08)

3. שכר הטרחה שהותנה לפי תוצאות והוגדר באחוזים, יגבה מכל הסכום ברוטו שהתקבל לרבות שכר טרחת עורך דין הפסוק (הסכום הכללי) למעט החזר האגרה ששולמה ובתוספת מע"מ. הדבר נובע מהחלטת הועד המרכזי: (החלטות מספר: שכ"ט 73/07; שכ"ט 4/08; שכ"ט 50/08; שכ"ט 39/08)

4. שכר טרחה בגין תביעה לקצבה חודשית: ראוי שעורכי הדין המנסחים הסכמי שכר טרחה לגבי שכר טרחה בגין תשלומים עתידיים שאמורים להתקבל בעתיד, יבהירו היטב ללקוחותיהם מה המשמעות של הדרישה לקבל את שכר הטרחה "מהווה" קרי, עוד בטרם יקבל הלקוח את מלוא התשלומים. מניסיון העבר מתברר כי עורכי דין רבים מסתפקים בניסוח לאקוני של הסכם שכר הטרחה, בו הם קובעים כי הצדדים מסכימים על תשלום של אחוז מסוים של שכר טרחה מהסכום המהווה, שבמרבית המקרים הלקוחות אינם מודעים למשמעות מונח זה. הועדה ממליצה לפרט "ברחל ביתר הקטנה" בהסכם שהלקוח יידרש לשם את מלוא שכר הטרחה עוד בטרם קיבל את רוב הסכומים. הועדה מתרה כי במקרים עתידיים שבהם לא יהיה פירוט כנדרש היא עלולה לקבוע שעורך הדין לא יאה זכאי למלוא שכרו כבר באותו שלב. (החלטה מספר שכ"ט 3/08)

5. זכותו של עורך דין, לפי סעיף 46 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג - 1973 לקבל שכר ראוי עבור שירות הנאמנות על הכספים, שאינו לזמן קצר, ושלא הוסכם מראש על שכר טרחה בגינו. בהעדר סעיף מתאים בתעריף המינימאלי המומלץ של לשכת עורכי הדין ובאנלוגיה לשרתי נאמנות בנקאיים, העמלה היא 1%-2.5% לשנה מסכום הפיקדון. אולם, מאחר שמדובר כנראה בסכומים שאינם משמעותיים, כגון פיקדונות נאמנות בבנק, מומלץ על מינימום של 100 ₪ לחודש + מע"מ בתוספת החזר הוצאות עמלות הבנק לניהול החשבון. יש להודיע על כך ללקוח כדי שישקול את המשך ניהול חשבון הנאמנות. (החלטה מספר שכ"ט 11/08)

6. אם הסכם שכר הטרחה אינו מצוי, שהשיעור הוא אחוז מסוים בצרוף מע"מ לדוגמא, 25% בצרוף מע"מ הרי שלפי החוק השכר המוסכם הוא 25% כולל מע"מ (החלטה מספר שכ"ט 146/07)

7. אם בהסכם שכר הטרחה נקבע כי האחוזים ישולמו "ככל מקרה אף אם יוגש ערעור על פסק הדין" אין חובה על עורך הדין להשיב ללקוח שכר טרחה שגבה לפי אותו הסכם אף אם הערעור הוגש והתקבל. (החלטה מספר שכ"ט 46/08)

8. למעט בתביעות מכוח חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, אין הגבלה על גובה שכר הטרחה בתביעות נזיקין. המוסכם עם הלקוח הוא המחייב, למעט שכר טרחה שועדת שכר הטרחה תראה בו שכר מופרז; כל מקרה לנסיבותיו (החלטה מספר את 47/08).

9. בתביעות לפי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים אם שכר הטרחה נקבע לפי תוצאה באחוזים מתוך הפיצוי - אין לחרוג מהשיעורים שנקבעו בחוק ובכללים. מאידך גיסא, ניתן להסכים על שכר טרחה בסכום קבוע שאז מגבלות החוק והכללים אינן חלות. יובהר כי לא ניתן לעשות "שעטנז" היינו גם גביית שכר טרחה המותנה בתוצאות הטיפול וגם שכר טרחה שאינו כזה. (החלטות מספר שכ"ט 13/09 ו-81/08)

10. לפי לשון החוק ועל-פי החלטת הוועד המרכזי, מגבלת שכר הטרחה באחוזים בחוק ובכללים מתייחסת לערכאה ראשונה בלבד. לכן, רק שכר הטרחה בערכאה ראשונה הוא לפי תעריפי הפלת"ד, כפי שבאים לידי ביטוי בסעיף 16 לחוק ובכללים. (החלטה מספר שכ"ט 20/09)

11. לפי החלטת הוועד המרכזי, המגבלה של עד 13% בטיפול בתביעה לפי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, חלה על טיפול של עורך דין אחד ולא על כלל עורכי הדין שטיפלו בתיק. (החלטה מספר שכ"ט 8/08)

12. לעניין הוצאות בתיק פלת"ד, עורך הדין זכאי להחזר הוצאות בגין כל הוצאה שהוציא בפועל לאחר שימציא קבלות ללקוח. בנוסף זכאי עורך הדין להחזר הוצאות בגין הוצאותיו המשרדיות, באופן גלובלי, בסכום של 500 ₪ בצירוף מע"מ. (החלטה מספר שכ"ט 103/09)

13. לפי כללי האתיקה חל איסור על עורך דין לממן הוצאות של לקוחותיו ולכן יש חובה לגבות כל הוצאה שהוצאה בפועל - לפי קבלות. ניתן גם לגבות הוצאות בסכומים קטנים, בסדר גודל של מאות בודדות של ש"ח, ביחס הולם לתיק, גם ללא אסמכתאות ספציפיות. (החלטה מספר שכ"ט 140/08)

14. בעקבות שאלה שהפנה בית המשפט לוועדה השיבה הוועדה כדלקמן: הרינו להפנות תשומת לב בית המשפט להסכם שכ"ט בעניין פלת"ד שאומץ ואושר בשעתו, כהסכם מומלץ על-ידי הוועד המרכזי של לשכת עורכי הדין. הסכם זה אמנם מתייחס לתביעות שעילתן פלת"ד ואולם האחוזים המצוינים בו למקרה שבו מבקש הלקוח מעוה"ד כי יפסיק הטיפול בעניינו, הם אחוזים שיכולים להיות תקפים גם לגבי תביעות מכוח פקודת הנזיקין (כפי המקרה הנדון בתיק זה בפני בית המשפט הנכבד).

ברי כי במקרה שבו הצדדים כרתו הסכם על-פי המפורט בהסכם המומלץ, ההסכם מחייב וכפוף לדיני החוזים. במקרה שבו לא נחתם הסכם כפי המצב העובדתי בתיק הנדון, יכולים השיעורים המפורטים בהסכם המצ"ב להוות אמת מידה ראויה שתשמש את בית המשפט הנכבד לשיקולו בדבר השכר הראוי.

ויבהר כי האמור לעיל מתייחס למקרה שבו מחליט בית המשפט כי השכר הראוי המגיע לעורך הדין הוא באחוזים תלוי תוצאה. ישנה אפשרות לקבוע את השכר הראוי ללא תלות בתוצאה, קרי לפי שעות העבודה בפועל, כשאז התעריף לשעת עבודה הוא בין 600-1,000 ₪ בצירוף מע"מ (הכל בהתאם לזוהר ולמיומנות של עורך הדין). במקרה שבו בית המשפט מכבד שיטה זו ומאחר שאין המדובר בסכום תלוי תוצאה, מקובל להשית על הלקוח את התשלום לאלתה, בלא להמתין לתוצאות הטיפול בתיק הנזיקין. (החלטה מספר שכ"ט 10/08)

הערת העורכת: הסעיף הרלוונטי בהסכם שכ"ט בעניין פלת"ד שאומץ ואושר כהסכם מומלץ בשעתו על-ידי הוועד המרכזי של לשכת עורכי הדין פורסם בהחלטה מספר שכ"ט 135/04 - **אתיקה מקצועית** 18 עמ' 8 (2006)

15. מאחר שמדובר בתביעה נפרדת שנושאה לא נכלל בהסכם שכר הטרחה המקורי בין הצדדים, רשאי עורך הדין לדרוש שכר נוסף בגין תביעה זו. עם זאת, יש להתחשב בעובדה שבית הדין עשוי לאחד את התביעות ולפיכך גם שכר הטרחה שיוסכם בין הצדדים צריך להיות בהתאם (החלטה מספר שכ"ט 156/07).

16. אם לא סוכם עם הלקוח מה יהיה שיעור הניכוי בגין שכר טרחה מכול תקבול שעורך הדין יגבה עבור הלקוח, הניכוי הוא כדלקמן:

1. אם להליך בהוצאה לפועל קדמה תביעה בבית משפט ונפסק שכר טרחת עורך דין: ינוכה מלוא שכר הטרחה הפסוק בבית משפט מהתקבולים הראשונים שיתקבלו על חשבון החוב. האמור לעיל יחול גם אם מדובר בביצוע שטר בהוצל"פ, אלא במקום "שכ"ט פסוק" יבוא מלוא שכר טרחה א'.

2. אם ייצוג הלקוח החל בהוצאה לפועל וכן, לגבי יתרת שכר הטרחה לאחר פירעון האמור בסעיף 1 לעיל, הניכוי יהיה 1/3 מכל תקבול ולא פחות מ-100 ₪ + מע"מ. (החלטה מספר שכ"ט 97/08)

17. מאחר ששכר הטרחה שפוסק בית המשפט שייך ללקוח (אלא אם הסכם שכר הטרחה עם עורך הדין קובע אחרת), הרי שגם אותו יכול צד שלישי לעקל. ברי כי כל עורך הדין זכאי לקבל את שכר טרחתו אך לשם כך עליו לדרוש זאת ישירות מהלקוח. (החלטה מספר שכ"ט 126/08)

18. מחיר הדירה לצורך חישוב שכר טרחה כולל גם מע"מ. (החלטה מספר שכ"ט 59/08)

19. שכר הטרחה המגיע לעורך דין במסגרת עבודתו במכירת הנכס ככונס נכסים, אינו כלול בהסכם שכר הטרחה, ועל כן השכר שפוסק בית המשפט לכונס הנכסים מגיע לעורך הדין ללא קשר להסכם שכר הטרחה עם הלקוח. (החלטה מספר שכ"ט 102/08)

20. (1) לפי סעיף 10 לחוק ההוצאה לפועל, תשכ"ז-1967, שכר טרחת עורך דין הוא כאמור בתעריף המינימאלי המומלץ, שנקבע לפי סעיף 81 לחוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961, זולת אם קבע ראש ההוצאה לפועל שכר אחר, לפי בקשה שהוגשה לו.

(2) לאור האמור, אם לא הוגשה בקשה לראש ההוצאה לפועל לקביעת שכר טרחה, השכר לפי התעריף המינימאלי המומלץ נחשב כ"שכר פסוק". (החלטה מספר שכ"ט 54/08)

21. לפי המצב המשפטי התקף כיום אין חובה לשתף בשכר טרחה עורך דין שמפנה תיק לחבתו, אלא אם כן הוסכם אחרת בין הצדדים. (החלטה מספר שכ"ט 149/07)

22. לאור סעיפים 103-91 לחוק הירושה, ותקנות 45א-45 לתקנות הירושה והפסיקה (השופט שמגר בע"א 153/77 **אלואשווילי נ' סמואל**, פ"ד (ל'01) 627), בית המשפט אינו חייב (אך יתכן ורשאי) להתייחס להסכם שכר טרחה שנחתם עם הירושים, אחרת טמונה סכנה כי מעמדו של מנהל העיזבון כפקיד בית המשפט יתרוקן מתוכו. הפתרון הוא לפנות מראש, לבית המשפט, כדי שיפסוק תשלום להוצאות ושירותים מקצועיים מיוחדים לאור הנסיבות, שאינן פעולות רגילות בניהול עיזבון, ולהביא לבית המשפט את הסכמת הירושים. (החלטה מספר שכ"ט 134/08)

23. לפי סעיף 84 (א) לחוק לשכת עורכי הדין, אין מניעה לסכם, במשפט אזרחי, שכר לפי תוצאות. אולם, אם לא סוכם מראש על שכר טרחה אחר במקרה ולא תושגנה תוצאות, על עורך הדין לקיים ההסכם ולא לדרוש שכר אחר. (החלטה מספר שכ"ט 139/08)

24. שכר הטרחה המגיע לעורך הדין הוא לפי הסכום שנפסק ולא לפי הסכום שנגבה בפועל. (החלטה מספר שכ"ט 33/09)

25. החלטה עקרונית לעניין מכתבי התראה לחייבים

עורך דין זכאי לדרוש במכתב התראה לצדדים שלישיים, שכר טרחה לפי התעריף המינימאלי המומלץ בלבד. עורך דין יהיה זכאי לתבוע מהצד השלישי שכר גבוה מהתעריף הנ"ל, כפוף לכך שהלקוח שילם בפועל לעורך דינו, שכר טרחה זה. בכל מקרה, אם החייב מסכים לשלם את קרן החוב, עורך הדין חייב לקבל התשלום, כפי שהדבר מתחייב עפ"י סעיף 50 לחוק החוזים (חלק כללי). אם ירצה בכך הלקוח, יינקטו הליכים בבית המשפט לגבי שכר הטרחה, שהצד השלישי סרב לשלמו.

מכתבי התראה לפי פקודת המיסים (גבייה): לגבי מכתבי התראה, שמקורם בחוק הנ"ל, יהא שכר הטרחה שמוותר לדרוש מהחייב, לפי התעריף המינימאלי המומלץ (קרי, 209 ₪ + מע"מ).

הכול, כל עוד לא הותקנו התקנות בעניין זה (הוועדה מבקשת לציין, כי קיים כעת הליך של התקנת תקנות לעניין זה, והלשכה תפעל לכך שהתעריף בתקנות לשכ"ט בגין שיגור מכתב דרישה, יהיה גבוה מהמוצע על-ידי משרד האוצר: 15 ₪ כולל מע"מ). (החלטה מספר שכ"ט 72/09)

הערה: החלטה זו והמלצותיה אושרו על-ידי הוועד המרכזי.

26. ככל ששולם שכר טרחה עבור פעולות נוטריוניות של תרגום מסמך שאושר תרגומו כבר בעבר על-ידי אותו נוטריון, לא היה מקום לגבות פעם נוספת, ולכל היותר רשאי היה הנוטריון לגבות תשלום עבור אישור העתק. ככל שנגבה תשלום כפול, יש להחזיר את התשלום הכפול שנגבה.

לגבי טעות באישור התרגום על-ידי הנוטריון, אין מקום לגבות שכר עבור אישור חדש, שמוצא בעקבות טעות של הנוטריון. (החלטה מספר שכ"ט 88/09)

27. הוועדה עיינה בפנייה, בתגובה ובהסכם שכר הטרחה שנחתם בין הצדדים. נראה כי עורך הדין פעל בהתאם להסכם שכר הטרחה, ועל כן הסכמים ששילם הלקוח, בהתאם לקבלות שצורפו, היו עבור אישורים נוטריוניים והוצאות אחרות, אשר הותנה במפורש, בהסכם למתן שירותים, כי אינם כלולים בשכר טרחת עורך הדין. עם זאת, הוועדה רואה לנכון להמליץ לעורכי הדין כי בהסכמים עתידיים בהם צפוי כי ההוצאות הנלוות יהיו בסכומים ניכרים, כמו במקרה של הפונה בתיק זה, מומלץ כי בהסכם למתן שירותים יירשם הסכום המשוער בו יישא הלקוח, מעבר לסכום שכר הטרחה הנקוב בהסכם. (החלטה מספר שכ"ט 86/09)

28. לפי צו נכי רדיפות הנאצים עורך דין זכאי לגבות שכר טרחה בשיעור של 8% בצירוף מע"מ מסך כל התקבולים לתקופה של 5 שנים (דהיינו, לפי שווי של 4.8 תקבולים חודשיים בצירוף מע"מ). בכלל התקבולים יבואו בחשבון גם דמי הבראה אם הלקוח מקבלם. אם נגבה ו/או נדרש שכר טרחה מעבר לאמור לעיל, אין על-פי דין כל אפשרות לעשות כך. (החלטות מספר שכ"ט 92/09 ו-שכ"ט 46/09)